

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ

„НЕОФИТ РИЛСКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

От ПРОФ. Д-Р ГАНЧО ТОДОРОВ ГАНЧЕВ

Югозападен университет „Неофит Рилски“

На дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
на тема

„ПОТЕНЦИАЛ И СТРАТЕГИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ НА НАРАСТВАЩОТО
АВТОМОБИЛНО ПРОИЗВОДСТВО ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО
РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ: ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ТЪРГОВСКИЯ
БАЛАНС“

THE POTENTIAL AND STRATEGIC IMPORTANCE OF EXPANDING
THE AUTOMOTIVE PRODUCTION FOR BULGARIA'S ECONOMIC
DEVELOPMENT: THE IMPACT ON THE TRADE BALANCE

Автор:

Герит Мартинус Ян Термеер

Gerrit Martinus Jan TERMEER

Научен ръководител: Доц. д-р Елена Ставрова

1. Представяне на автора и кратка характеристика на рецензирания труд

Герит Мартинус Ян Термеер е холандски гражданин със значителен опит в бизнеса в България.

Дисертационният труд на Герит Мартинус Ян Термеер е структуриран в увод, шест глави, четири анекса и библиография. Общият обем на научния труд е 361 страници. В дисертацията са включени 8 илюстрации, 26 графики и 24 таблици, в които са представени резултати от изследвания. Използваната литература обхваща огромния обем от 495 източника на английски език, включително документи на международни икономически организации.

Темата, избрана от докторанта, е изключително интересна, както в контекста на общоевропейските интеграционни процеси, така и от гледна точка на специфичните проблеми на структурната и отрасловата политика в условията на процеса на адаптиране на българската икономика към тенденциите на глобалните пазари.

Според формулировката на автора, целта на дисертационния труд е „анализа на потенциала и стратегическото значение на нарастването на автомобилното производство за икономическото развитие на България“. С оглед на това са използвани възможностите на сравнителния анализ и подробното проследяване на динамиката на производството на автомобилни компоненти в България, с акцент върху въздействието върху търговския баланс.

Освен това, авторът си поставя за цел да отговори на следните изследователски въпроси:

Явява ли се производството на коли и части интересна специализация за България?

Дали България изостава от гледна точка на развитието на глобалния пазар на автомобили и части?

Дали производството на автомобили е по-изгодно от производството на части от гледна точка на реалния стадий на икономическо развитие на страната?

Авторът използва преди всичко количествените методи на изследване, но също така сравнителния анализ, описателния метод, обяснителния анализ. Времевият обхват на изследването покрива периода от 2016 до 2020 г. Независимо от това, са използвани статистически данни от 1995 до 2017 година.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Глава първа на дисертационния труд предлага подробно хронологично изложение на водещите икономически теории и модели в областта на икономическото развитие. Представянето на теориите в областта на икономическото развитие е изключително подробно и включва най-новите и актуални концепции. Този теоретичен преглед е определено принос към икономическата литература в България.

Това позволява на автора да изгради солидна теоретична база на своето изследване, която служи както като методологична основа на дисертационния труд, така и като рамка за систематизиране на направените изводи.

Глава втора е посветена на методологията на изследването. Главата е изключително подробна и може да служи като учебно помагало по теория на икономическото развитие. Авторът обосновава защо използва модела на

Хаусман като подкрепяща теория, като формулира силните страни и ограниченията на тази методология. На тази основа авторът убедително аргументира своя избор на страни за сравнение, а именно- Румъния, Словакия, Полша и Германия. Авторът обосновава също защо и необходимо сравнението между специализацията в производството на готови автомобили и производството на комплектуващи изделия.

В трета глава озаглавено “Макроикономически анализи и изводи” авторът описва методологията на изследването и резултатите от гледна точка на изследователския въпрос дали автомобили или комплектуващи изделия са интересните за България специализации от гледна точка на приноса към икономическия растеж.

В глава четвърта “резултати от изследването” авторът показва в каква степен неговият анализ подкрепя или отхвърля логиката на модела на Хаусман. Авторът подробно дефинира приносите на своето изследване към съществуващата литература, респективно формулира научните постижения на своята разработка. Авторът също така подробно и убедително анализира границите на валидността на своите изводи и предложения за икономическата политика. Прави също така добро впечатление реалистичността на подхода към полезността на изводите.

Във финалната шеста глава авторът сумира своите изводи. Освен това авторът систематизира степента в която неговите хипотези и предложения се потвърждават или отхвърлят от емпиричния анализ.

Изводите и приносите на автора могат да бъдат систематизирани по следния начин.

Първо, корелационният анализ показва, че има силна позитивна статистическа връзка между износа на автомобили и износа на компоненти и БВП. При това статистическият анализ доказва силата на тази връзка.

Данните разкриват също така силна регресионна зависимост между анализирането величини. Това доказва първата хипотеза на автора, а именно, че специализацията в областта на производството на автомобили и комплектуващи изделия представлява интерес за България.

Втората теза на автора се свежда до това, че България изостава от тенденциите на глобалния пазар от гледна точка на специализацията в областта на автомобилостроенето. Тази теза се потвърждава въз основа на сравнителния количествен анализ с избраните като референтни страни- Румъния, Словакия, Полша и Германия за периода 1995-2017 г.

Въз основа на методологията на Хаусман авторът частично потвърждава своята трета хипотеза, а именно, че развитието на международната специализация в областта на комплектуващи изделия за автомобилната промишленост е относително по-изгодно и специализацията в производството на готови автомобили.

Този извод се базира върху твърдението, че специализацията в областта на компонентите има редица предимства, като по-високата сложност при производството на някои компоненти, по-лесно влизане на пазара, по-централно място в продуктовото „пространство“, относително по-висока устойчивост, по-малко извъневропейска конкуренция, по-равномерен растеж, води до по-положителни резултати от гледна точка на равенството в доходите и т.н.

От друга страна обаче, авторът подчертава, че специализацията в производството на автомобили дава потенциално по-добри резултати, при това относително по-бързо. Автомобилното производство е особено привлекателно от гледна точка на създаването на работни места, ускоряване нарастването не износа и БВП, намаляването на дефицита на търговския баланс, засилване на фискалните приходи, трансфера на ноу-

хау, разширяване на възможностите на местните производители на комплектуващи изделия, подобряване на имиджа на България като страна, произвеждаща машиностроителна продукция.

Четвърто, авторът използва теорията на Хаусман за анализ на развитието на производството и износа на България за периода 1995-2017, като обосновава извода, че нашата страна има необходимите способности да произвежда компоненти и автомобили на равнище сравнимо с източноевропейските лидери като Румъния, Словакия и Полша, както и да бъде успешен партньор на Германия.

Пето, авторът определено прави принос към българската икономическа литература от гледна точка на систематизирането и хронологичния анализ на водещите икономически теории в областта на експортноориентирания растеж.

Трябва да се отбележи, че изследването на автора е вероятно първото изследване, посветено на експортната специализация на България, използваща концепциите на Хаусман за „сложността“ на международната специализация и продуктовото пространство. Това прави рецензирането разработка изключително полезна при формулиране на външноикономическата стратегия на страната, особено в условията на преодоляване на последиците от кризата с Ковид 19.

3. Критични бележки, препоръки и въпроси

Приносът на автора в областта на икономическия анализ на въздействието на специализацията в областта на комплектуващи изделия на автомобилната промишленост и готови автомобили върху растежа на БВП, износа и търговския баланс, е несъмнен. Препоръките за подпомагане развитието на тези отрасли са несъмнено обосновани и полезни.

Спорен е изводът за преимуществото на износа на компоненти пред износа на готови автомобили.

Първо, в чисто методологически план, използването на количествени методи на статистически анализ е недостатъчно надеждно, тъй като износет на готови автомобили от България е незначителен и спорадичен.

Второ, авторът сам дава достатъчно доводи в полза на алтернативната хипотеза. Това не дава основания да разглеждаме алтернативната хипотеза като достатъчно обоснована и перспективна.

4. Заключение

В заключение ще отбележа, че в своята цялост, представеният от докторанта Герит Мартинус Ян Термеер дисертационен труд, независимо от отделни слабости, отговаря на всички критерии и изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Поради това убедително препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на кандидата образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 3.8 Икономика.

Рецензент: проф. д-р Ганчо Тодоров Ганчев

София, 1 март 2021 г.